

Het andere kerstpakket: solidariteit (1985)

Marscha van Noesel

Emmer Courant, 24 december 1985

foto: Gérard Damoiseaux

Sieth Delhaas, feministisch theologisch publiciste uit 's-Hertogenbosch, is met haar idee voor 'het andere kerstpakket' de boer op gegaan. In het feministisch maandblad *Opzij* lanceerde zij haar plan het Leger des Heils, het Humanistisch Verbond, de Rotary en andere instellingen die vooral tegen de kerstdagen in liefdadigheidsdrang uitblinken, te vragen politieke druk uit te oefenen om de positie van bijstandsvrouwen te verbeteren.

Dat is 'het andere kerstpakket', dat bijstandsvrouwen harder nodig hebben dan het pakket met 'allerlei lekkernijen'. Sieth Delhaas spreekt uit eigen ervaring. Ze was zelf enige jaren bijstandsvrouw. In een gesprek over haar 'andere kerstpakket' zegt ze: 'Getrouwde vrouwen moeten solidair zijn met bijstandsvrouwen.'

Sieth Delhaas' feministische geschiedenis begint in 1974 in Winterswijk. Ze kwam er na een periode in Zwijndrecht terecht. Een 'enorme verbetering' want in Zwijndrecht voelde ze zich opgesloten tussen de autowegen.

Winterswijk had dan wel een prachtige bosrijke omgeving, maar Sieth kwam er eigenlijk ook om te werken. Ze had al heel wat jaren ervaring als journaliste bij regionale dagbladen opgedaan, maar in Winterswijk was voor haar op dat gebied geen plaats. Tenslotte vond ze werk bij het gereformeerde jongerenblad *Weerwoord*, dat tegenwoordig *Voetnoot* heet en als eindredacteur van 'Kerkleven in Oostgelderland'. Ze heeft het vele jaren 'volgehouden' voor eigen kerk te preken, maar op een ogenblik heb ik daar radicaal een streep onder gezet. Ik dacht: moet ik me nu nog langer inspannen om mensen uit eigen kerk bewust te maken van zaken die ze allang moesten weten?

Sieth raakte in conflict met haar kerk. Ze was de eerste vrouw die in Winterswijk de preekstoel beklom. In de gereformeerde kerk mochten toen bij afwezigheid van de predikant mannen wel bestaande preken lezen. Sieth vond dat ze zelf wel wat te zeggen had en sprak over feministische theologie en over de vrouw in de bijbel. Dat veroorzaakte een enorme rel. Ze kreeg talloze boze brieven. Sieth schreef het bestuur van de kerk zelf een brief met al haar grieven op een rijtje. Dat haalde niets uit. In die tijd begon ze ook haar theologische opleiding. Ze deed dat schriftelijk.

Schuld

In 1979 veranderde er véél in haar leven. Ze ging scheiden. 'Dat was koren op de molen voor conservatieve mensen in de kerk, die het feminisme graag de schuld gaven van alle

relatieproblemen. Het antwoord van de werkgroep *De Vrouw in Kerk en Samenleving* van de Raad van Kerken in Nederland was een boekje, *Blikopener* waarin een aantal vrouwen zich uitsprak over huwelijk, relaties en pastoraat. 'Dekte men in het traditionele huwelijk de meest uiteenlopende ergernissen met de mantel der liefde toe, veel vrouwen zullen dat niet meer kunnen en willen. Dat is er gebeurd in onze opvoeding: de conflicten werden zoveel mogelijk vermeden, terwijl na een flinke botsing de lucht juist lekker opgeklaard kan zijn.'

Sieth Delhaas ging juist het conflict aan. Ook in Winterswijk toen zij als eerste vrouw in die gemeente ging scheiden. Ze weigerde alimentatie, omdat ze van haar gewezen man ook financieel niet meer afhankelijk wilde zijn. Ze werd bijstandsvrouw.

Toen Sieth een relatie aanging met de predikant van haar wijk, die ook nog eens twintig jaar ouder was dan zij, brak de hel los. Haar man stond op het punt met emeritaat te gaan. De Kerkeraad liet voorzichtig doorschemeren dat hij er maar beter aandeed vast op te stappen. Maar hij bleef op zijn plaats, juist om de discussie maar eens aan te gaan. Er zou een kerkelijk onderzoek naar hun relatie worden ingesteld. 'Wat zich in die tijd afspeelde heeft me de ogen wel goed geopend. In 1981 zijn we maar getrouwd om van het gedonder af te zijn. De kerk heeft nooit haar excuses aangeboden voor dat merkwaardige gedrag.'

Sieth kan er nu, met haar man verhuisd naar 's-Hertogenbosch, zonder emoties over praten. De tijd in de kerk lijkt wel ver achter haar te liggen. In 1982 maakte ze haar theologische opleiding af. In datzelfde jaar kapte ze ook met het vrijwilligerswerk in de kerk. Ze bleef wel lid, maar wilde niets meer binnen haar eigen gemeente doen. 'De mensen moesten allang bewust zijn van de ellende in de wereld.' Sieth noemde zich vanaf dat jaar nadrukkelijk feministisch theologisch publiciste. Ze kwam in de kernredactie van *Wending*, maandblad voor evangelie, cultuur en samenleving. Ze wil nu haar journalistieke capaciteiten in dienst stellen van haar doel: solidariteit met bijstandsvrouwen bewerkstelligen. Het probleem is dat bijstandsvrouwen geen vuist kunnen maken. Ze staan met de rug tegen de muur.

Kwetsbaar

Ze is bijstandsvrouw geweest, maar heeft de armoede van de vrouwen die al meer dan vijf jaar van het minimum moeten leven niet meegemaakt. 'Als ik de verhalen van bijstandsvrouwen nu hoor, voel ik me erg betrokken bij hun strijd. Zij raken geheel geïsoleerd, omdat iedere stap die zij buiten de deur doen geld kost. Ze moeten hun kinderen om kostgeld vragen. De armoede is schrijnend. Ook nu ik weer getrouwd ben, blijf ik voor mijn gevoel toch die gescheiden bijstandsvrouw. Je blijft je bewust van je kwetsbare positie. Het huwelijk is maar een hachelijke veiligheid. Die hangt aan een zijden draadje. Daarom zouden alle getrouwde vrouwen solidair moeten zijn met bijstandsvrouwen. En het kerstpakket dat een groep vrouwen in Eibergen vorig jaar voor bijstandsvrouwen inzamelde, is misschien wel aardig, maar heeft niets te maken met solidariteit, eerder met liefdadigheid uit de vorige eeuw, je schuldgevoelens afkopen.'

Dat doe je misschien ook ongemerkt als je geld in de pot van het Leger des Heils stopt. Dat is helemaal gemakkelijk. Dat hoefje niet eens iemand te ontmoeten om je liefdadigheid aan aan te bieden. Dankzij de strijd van de vakbonden hoeft die liefdadigheid niet meer. De sociale voorzieningen zijn er wel, maar de misstanden zijn niet voorbij. De bijstandswet is tot sluitstuk gemaakt. Dat wordt nu zichtbaar in de positie van bijstandsvrouwen.

Ze hadden nooit gedacht dat vrouwen nog eens op zo'n grote schaal gebruik zouden gaan maken van deze wet. De vrouw heeft in onze samenleving een reproductieve functie. Zij moet zorgen dat de man zich gekleed en gevoed voor honderd procent kan inzetten voor de baas. De gescheiden vrouw vervult die functie niet meer. Nu komt het ware gezicht van de maatschappij naar buiten: de gescheiden vrouw is waardeloos geworden. Daarom lijken de partijen zich ook niet zo druk te maken om haar positie. Bijstandsvrouwen zijn in onze samenleving afval. Dat zou toch in de eerste plaats een christelijke partij niet mogen toelaten.'

Sieth laakt het westerse kapitalistisch systeem zowel als het staatskapitalisme in Oost-Europa. 'Er is geen oog meer voor de mens. In ons systeem wordt dat verdoezeld door een geur van christelijkheid. Is het niet verschrikkelijk dat in bepaalde gemeenten bijstandsvrouwen van vijftig jaar weer worden gedwongen zich bij het arbeidsbureau te laten inschrijven, terwijl iedereen weet dat iemand van die leeftijd geen kans meer heeft op werk? Op die manier kunnen ze haar in plaats van een bijstandsuitkering een RWW-uitkering geven. Dat is nog net iets minder dan de bijstand. Wie wil het dan nog over kerstpakketten hebben?'

Overnemen

Sieth vindt dat de strijd van bijstandsvrouwen moet worden gesteund en overgenomen. 'Wat de zwarten in Zuid-Afrika doen moeten wij hier ook doen. Wie tegen de apartheid is, noemt zich zwart. Wie bijstandsvrouwen wil steunen, moet aan hun kant gaan staan en de politieke strijd meevoeren.' zegt Sieth. Daarom heeft zij contacten gelegd met allerlei officiële instanties met de vraag of zij ook bereid zijn die politieke druk uit te oefenen. Zij wil een kerstpakket in de vorm van solidariteit. 'Daarmee zijn bijstandsvrouwen beter geholpen dan met lekkernijen in een doos, ook al heeft iedereen het recht zo'n traditie tot aan de wederkomst vol te houden.'

Ze heeft kerkvrouwen in contact gebracht met bijstandsvrouwen. 'Dat is een belangrijke beweging. De ene groep weet niets van de positie van de andere. Je kunt proberen te rammelen aan de wortels van de christelijke partijen. Veel heil verwacht ik er niet van zolang scheiden in onze samenleving nog een verfoeilijke zaak is. Gescheiden vrouwen lopen de kerk uit. Ze voelen zich in de steek gelaten. Ik vraag me af hoe kerk en christelijke partijen zo arrogant kunnen zijn als ze er geen oog voor hebben wat er met hun vrouwen gebeurt. Ze laten bijstandsvrouwen gewoon stikken.'

Machteloos

Sieth voelt zich machteloos. 'Bijstandsvrouwen wijzen elke vorm van hulp streng af. Ze willen niets krijgen. Dat is logisch. Ze hebben rechten. We moeten hun eisen politiek maken. Ik kan niet meer dan instellingen en groepen oproepen solidair te zijn met die eisen. Dan houden mijn mogelijkheden op. Ik kan alleen de voorwaarden scheppen. Die beperking geeft je een gevoel van machteloosheid. Ik hoop dat er nu een discussie kan komen tussen de liefdadigheidsinstellingen over hun vorm van hulp. Het is nu toch wel bekend dat de armoede in de wereld er is, omdat wij de boel niet goed verdelen.'